7. Şol ýurtdan watanyňyza gaýdyp gelmek üçin gaýdyş petekleriň bahasyny öwreniň. Yzyňyza gaýdyp gelmek üçin puluňyzyň bolmagy maslahat berilýär.
8. Işlejek ýeriňiziň doly salgysyny we telefon belgisini, daşary ýurtda sizi garşy aljak adamyň we iş berijiniň atlaryny we habarlaşmak üçin telefon belgilerini öwreniň.
9. Iş şertleriniň şertnamada görkezilen şertlerden tapawutlanýandygyna daşary ýurda geleniňizden soň düşünen bolsaňyz, size bu işi tapyp beren firma ýa-da adam bilen habarlaşyň. Ýagdaýy dessine düzetmegi talap ediň. Ýagdaý üýtgemese, şertnamany ýatyrmaga hakyňyz bardyr.
10. Ynam döredýän adamlara, hökümete degişli däl guramalara ýa-da daş-töwerekdäki adamlara kömek bermekleri üçin ýüz tutuň. Olar size kömek edip biler.
11. Eger-de siz howpuň bardygyny duýsaňyz, kömek soramakdan we garşy durmakdan gorkmaň. (Janyňyza howp abanýan halatynda beýle etmäň: amatly pursada garaşyň).
12. Daşary ýurtda bolanyňyzda hiç hili şübheli sowgatlary kabul etmäň ýa-da karzyna pul almaň.
13. Daşary ýurduň serhedinden geçen pursatyňyzdan başlap size şol ýurduň kanunlary degişli bolýar we siz olary berk berjaý etmeli. Mundan başga-da, ýerli däp-dessurlara, esasanam Aziýa we Afrika döwletlerinde hormat goýmagyň zerurlygyna aýratyn üns berilmelidir.
14. Saklanylan ýa-da tussag edilen halatyňyzda, onuň sebäplerine garamazdan, siziň şol ýurtdaky Türkmenistanyň konsullyk gullugynyň işgäri bilen duşuşygy talap etmäge hukugyňyzyň bardygyny ýadyňyzdan çykarmaň.
Okamak, işlemek ýa-da hemişelik ýaşamak maksady bilen daşary ýurda gelýän raýatlara ýaşaýan ýerine ýakyn bolan Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasynda ýa-da konsullyk edarasynda hasaba durmak maslahat berilýär. Poçta, telefon ýa-da internet arkaly olar bilen yzygiderli aragatnaşyk saklap duruň.

Adam söwdasynyň öňüni almak boýunça (+993 12) 46 35 14 **"Ynam" gaýra goýulmasyz telefon belgisine jaň ediň.**

TÜRKMENISTANYŇ DAŞARY IŞLER MINISTRLIGI
(+993 12) 44 57 41

www.oomasgala.com

BIRNÄÇE MASLAHATLAR:

- adamlaryň atlaryny we familiýalaryny, awtoulaglaryň belgilerini we obýektleriň atlaryny (soňra bu maglumatlary polisiýa habar bermek üçin) ýadyňyzda saklaň;
- eger size gaçmak başardan bolsa ynam döredýän adamlara we hökümete degişli däl guramalara kömek bermekleri üçin ýüz tutuň;
- eger size boşamak başardan bolsa, haýsy hem bolsa bir usul bilen goh döredip, özüňize ünsi çekip bilseňiz halas bolmak mümkinçiligiňiz artar, jenaýatçylaryň gohdan gorkýandygyny ýadyňyzdan çykarmaň;
- **Adam söwdasynyň öňüni almak boýunça (+993 12) 46 35 14 "Ynam" gaýra goýulmasyz telefon belgisine jaň ediň.**

Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň **https://www.mfa.gov.tm/ru/articles/437** web sahypasynda daşary ýurtlardaky diplomatik wekilhanalaryň salgylary bar.

Bu neşir USAID-iň Merkezi Aziýada Howpsuz Migrasiýa taslamasynyň çäginde Birleşen Milletler Guramasynyň Neşe Serişdeleri we Jenaýatçylyk baradaky Müdirligi (UNODC) bilen hyzmatdaşlykda işlenip düzüldi. Bu maglumatlar Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Halkara Ösüş Agentliginiň (USAID) üsti bilen Amerikanyň halkynyň goldawy bilen döredildi. Onuň mazmuny boýunça jogapkärçilik Winrock International guramasyna degişlidir we USAID-iň, ABŞ hökümetiniň ýa-da UNODC-niň resmi pikirlerini beýan edýän däldir.

USAID AMERIKANYŇ HALKYNYŇ ADYNDAN | UNODC United Nations Office on Drugs and Crime | WINROCK INTERNATIONAL

ADAM SÖWDASYNYŇ PIDASY BOLMAKDAN NÄDIP GORANMALY

IŞLEMEK MAKSADY BILEN DAŞARY ÝURDA GIDÝÄN RAÝATLAR ÜÇIN MAGLUMAT

DAŞARY ÝURTDA IŞLEMEGI PIKIRLENÝÄN BOLSAŇYZ

Syýahatçylyk firmasyna ýa-da agentligine daşary ýurtda iş tapyp bermäge rugsat berýän ygtyýarnamasynyň bardygyny ýa-da ýokdugyny soraň. Şeýle ygtyýarnama firmanyň ofisinde görünýän ýerde bolmaly. Firma bilen daşary ýurtly iş berijiniň arasynda şertnamanyň bardygyna göz ýetiriň.

Gitmekçi bolan ýurduňyzyň ilçihanasynyň wiza bölümine ýüz tutup, şol ýurtda işlemek bilen bagly maglumat alyň: nähili wiza almaly, ol näçe wagtdan taýýar bolýar, onuň bahasy näçe, wiza almak üçin arza bermek prosesi nähili, işlemek üçin gelýänlere nähili talaplar bildirilýär. Daşary ýurtda işlemek hukugynyň diňe iş wizasy bar bolanda mümkindigini ýadyňyzdan çykarmaň. Wizanyň statusyny daşary ýurtda üýtgedip bermek wadalaryna ynanmaň - bu bir aldawdyr.

Firmanyň alyp barýan işiniň kanunydygyny tassyklaýan ähli resminamalaryň berilmegini talap ediň.

Şertnamada jerime salma, karzlar, kreditler ýa-da pul tutma bilen bagly maglumatlar bolmaly däldir.

Şertnamada hökman görkezilmeli maglumatlar aşakdakylary öz içine alýar:

- sizi işe ugradýan firmanyň ady, ygtyýarnama belgisi, hukuk salgysy, araçy firmanyň aragatnaşyk maglumatlary;
- siziň işlemeli firmaňyzyň iş berijisiniň ady, ygtyýarnama belgisi, hukuk salgysy, telefon belgisi;
- zähmet borçlaryňyz we hukuklaryňyz, iş berijiniň borçlary, iş wagtynyň tertibi, iş beriji tarapyndan berilýän durmuş kepillikleri doly we takyk görkezilýär;
- şertnamanyň başlanýan we gutarýan senesi (hökman).

Şeýle hem şertnamadaky ähli punktlara üns bermeli. Ýadyňyzdan çykarmaň, öňünden maslahatlaşman haýsydyr bir resminama gol çekmeli däldir. Şertnamanyň rus ýa-da türkmen dilinde ýa-da düşünýän diliňizde ýazylmagyny talap ediň. Şertnamada görkezilen şertleriň dogrudygyny anyklamak üçin aklawçy/hukukçy bilen maslahatlaşmak üçin şertnamanyň görnüşini aljak boluň.

Howlugyp, çözgüt kabul etmäň. Käwagtlar, ýakynlaryňyz bilen maslahatlaşmaga we teklibi gözden geçirmäge wagtyňyz bolmaz ýaly adam söwdasy bilen meşgullanýanlar iş ýeriniň çalt eýelenip bilinjekdigini aýdýarlar.

EGER-DE SIZ EÝÝÄM ŞERTNAMA GOL ÇEKIP, GITMÄGE TAÝÝAR BOLSAŇYZ:

1. Daşary ýurda gitmezden ozal Türkmenistanyň işlemekçi bolýan ýurduňyzdaky ilçihanalarynyň we konsullyklarynyň , şeýle hem zenanlar üçin goldaw merkezleri, Gyzyl Haç, dini guramalar we ş.m. ýaly size kömek edip biljek jemgyýetçilik guramalarynyň salgylaryny we telefon belgilerini öwreniň.
2. Barjak ýurduňyz barada, onuň kanunlary, dili barada mümkin boldugyça köp maglumat ýygnaň (käwagt iňlis dilini bilmek ýeterlik däldir, käbir ýurtlarda size düşünmän bilerler).
3. Pasportyňyzy hiç kime ynanmaň. Pasportyňyzyň birnäçe göçürmelerini edip goýuň (mümkin bolsa notarius tarapyndan tassyklanan bolsun), olary goş-golamyňyzyň dürli ýerlerinde gizläň. Resminamalary diňe polisiýa we serhet işgärlerine görkeziň.
4. Hiç wagt döwlet serhedinden galp resminamalar bilen geçmäge synanyşmaň. Eger-de size täze galp pasport ýa-da başga resminamalar teklip edilýän bolsa hem-de munuň adaty zatdygy aýdylýan bolsa - razy bolaýmaň.
5. Garyndaşlaryňyz bilen howp signalynyň, meselem, parol sözleminiň nähili bolmalydygyny öňünden gürleşip goýuň (mysal üçin: "Obadaky garyndaşlaryňyz nähili?"). Jan etjek wagtyňyzy hem belläp goýuň.
6. Ene-ataňyza, garyndaşlaryňyza ýa-da dostlaryňyza ähli resminamalaryňyzyň göçürmelerini, iň soňky düşen suratyňyzy, daşary ýurtda iş ýeriňiziň telefon belgileriniň beriň. Resminamalaryňyz ogurlanan